

KAPPADOKİA KRALI V. ARIARATHES

Esra BULUT*

Özet

Kappadokia Krallığı, Hellenistik dönemin en önemli siyasi güçlerinden birisidir. Ayrıca mevcut konumu itibarıyla da büyük önem taşımaktadır. Krallığın bulunduğu yer ve dönemin siyasal olayları bu bölgenin büyük mücadelelerin merkezinde yer almasına sebep olmuştur. Zira burası batıdan doğuya ve kuzeyden güneye uzanan ana yollar üzerinde mühim bir yere sahiptir. Bu açıdan bakıldığında bölge büyük çekişmeler ve siyasi olayların zuhur ettiği bir mevki olmuştur. Böylesine önemli bir yerde Kappadokia Krallığı'nın varisi olarak dünyaya gelen V. Ariarathes (MÖ 163-130) hem bahsi geçen siyasi olaylar ve düşman saldırıları hem de taht mücadeleleri ile uğraşmıştır. Üvey kardeşi Orophernes tarafından tahtından uzaklaştırılan V. Ariarathes, Bergama'nın yöneticileri Eumenes ve III. Attalos'un destekleri sayesinde Kappadokia'ya yeniden kral olmuştur. Bu dönemde Bergama Krallığı ile olan akrabalık ilişkileri daha da gelişmiş ve her iki krallık arasında yardımlaşma esasına bağlı bir politika esas alınmıştır. V. Ariarathes egemenliği hem iç ve dış politika hem de ülkedeki bayındırlık faaliyetleri açısından parlak bir dönemi ifade etmektedir. Aydın bir şahsiyet olan V. Ariarathes, Kappadokia Krallığı'nın yöneticisi olarak tahtın tek hâkimi konumuna geldikten sonra ülkesi için çok sayıda ve büyük imar çalışmalarına başlamıştır.

Bu makalede Kappadokia Krallığı'nın önemli krallarından biri olan kral V. Ariarathes'in hayatını ve yöneticiliği sırasında karşılaştığı olaylara karşı tutumu incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kappadokia Krallığı, Hellenistik Dönem, V. Ariarathes, Siyaset.

KING ARIARATHES V OF CAPPADOCIA

Abstract

The Kingdom of Cappadocia emerged as one of the most important political authorities in Anatolia in the Hellenistic Period. The Kingdom founded in Central Anatolia played an important role in this period due to its geographical

* Dr., esrabulut50@hotmail.com, ORCID, 0000-0003-3295-4354

position. Thus, the region remained in the middle of the great struggles among great powers because of both its location and political events of the period unfolded. Because the region was located on an important position on the junction of the roads from west to east and from north to south. Because of these facts the region witnessed great conflicts and political events. Ariarethes V (163-130 B.C) born in such an important place as an heir of the Cappadocian Kingdom had to deal with political events, enemy attacks and throne struggles. He had been dethroned by his half-brother Orophernes but later was able to become the king again by the help of Eumenes and Attalos III of Pergamon. In this period, kinship relations with the Kingdom of Pergamon were further developed and a policy based on the principle of cooperation between the two kingdoms was taken as basis. The Ariarathes V period represents a bright period in terms of both domestic and foreign policy and public works in the country. Ariarathes V, an intelligent figure of the kingdom of Kappadokia, began to work for his country when he was the sole owner of the throne. The aim of this paper is to examine the Cappadocian King Ariarethes' V life and his attitude towards the events during his reign.

Key Words: Cappadocian Kingdom, Hellenistic Period, Ariarathes V, Politics.

Giriş

MÖ IV. yüzyılın ikinci çeyreğinde Makedon dünyası üzerinde siyasi anlamda büyük değişimler meydana gelmeye başlamıştır. Bu dönemde II. Philippos, Makedon tahtına çıkmış ve böylece burada bulunan orduların da komutanı olmuştur (MÖ 359)¹. II. Philippos, krallığı esnasında Perslere karşı düzenlenecek olan seferlerde Hellen ordularının komutanlığını üstlenmiştir².

II. Philippos 23 yıl süren egemenliğinden sonra MÖ 336'da bir suikast sonucu öldürülmüştür³. Böylece İskender, henüz 23 yaşında iken Makedon yönetimini devralmıştır⁴. Ardından toplanan orduyla birlikte İskender Hellospontos'u (Çanakkale Boğazı) geçip Granikos'da (Biga

¹ Oğuz Tekin, *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, İstanbul 2008, s.117.

² Arrianos, *Anabasis, İskender'in Seferi*, (çev. Furkan Akderin), İstanbul 2005, I: 1. 2.

³ Plutarkhos, *Bioi Paralleloi, Paralel Yaşamlar (İskender-Caesar)*, (çev. Furkan Akderin), İstanbul 2007, *İskender*, XI:1.

⁴ Plutarkhos, *ayın eser, İskender*, XI:1.

Çayı) Persleri ağır bir yenilgiye uğratmıştır. Bu zafer sonrasında Anadolu kıyılarında bulunan Sardes, Ephesos, Miletos, Halikarnassos ile birlikte tüm Karia Bölgesi ve Lykia⁵ gibi yerleri ele geçirmiştir. İskender'in buradaki amacı muhtemelen Pers donanması ve bahsi geçen kentler arasında bağlantıyı kopararak ikmal takviyesini kesmektir⁶. Bu büyük galibiyetin ardından Anadolu'da ilerlemeye devam eden İskender, çok kısa bir zamanda bu yarımadanın büyük bir bölümünü egemenliği altına almayı başarmıştır⁷. Daha sonra da Tuna'dan Hindistan'a değin yayılan büyük bir imparatorluğun yöneticisi olmuştur⁸. İskender, Hindistan seferinin ardından Babylon'a döndükten kısa bir süre sonra 33 yaşında ölmüştür. Krallığı 12 yıl 8 ay sürmüştür⁹ ve ölümünden sonra toprakları komutanları tarafından paylaşılmıştır. Bu paylaşım sırasında Perdikkas Kappadokia kesiminin yönetimi Eumenes'e verilmiştir¹⁰. Bu sırada Kappadokia'da satrap olan I. Ariarathes (MÖ 350-322), Eumenes'i tanımayarak ona karşı savaş açmış fakat Perdikkas'ın müdahalesi sonucu yönetim yeniden Eumenes'e verilmiştir¹¹.

Bu olaydan sonra Kappadokia Bölgesi'nin yönetiminde sırasıyla Nikanoras ve Antigonos bulunmuşlardır¹². Korupedion Savaşı'nda (MÖ

⁵ Arrianos, *aynı eser*, I: 17.4; I: 17.9-10; I: 19.4.5; I: 23.8; I: 24.5.

⁶ Arrianos bu durumdan Miletos ile yapılan savaşta bahsetmektedir. (bk. Arrianos, *aynı eser*, I: 19. 3). Ancak İskender'in bu taktiği tüm sahil kentleri için geçerli olmuş olmalıdır.

⁷ Bu yerler için bk. Arrianos, *aynı eser*, I: 12. 6; I: 17. 4; I:19. 5; I:23. 6; I:24. 4; Plutarkhos, *aynı eser*, İskender, XVI:1.

⁸ Arrianos, *aynı eser*, I: 13-4; V: 20. 9; Plutarkhos, *aynı eser*, İskender, LXIII:1.

⁹ Arrianos, *aynı eser*, VII: 19. 1-28. 1; Diodorus Siculus, *Bibliotheca Historike*, XVII: 117. 5.

http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Diodorus_Siculus/17F*.html (e.t. 10.01.2019).

¹⁰ Diodorus, *aynı eser*, XVIII: 3. 1.

http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Diodorus_Siculus/18A*.html (e.t. 10.01.2019).

¹¹ Diodorus, *aynı eser*, XVIII: 16. 1-3; Appianos, *Historia Romana*, *Roman History II, The Foreign Wars (Mithridatic Wars-Syrian Wars)*, (çev. T. E. Page). Great Britain 1899, *Mithridatic Wars*, 8.

¹² Diodorus, *aynı eser*, XVIII: 39. 6; 43. 2; 44. 1.

281) Kappadokia Seleukosların egemenliği altına girmiştir¹³. Ardından bölgede II. Ariarathes (MÖ 301-280) hüküm sürmüştür¹⁴. Onu sırasıyla II. Ariaramnes (MÖ 280-255)¹⁵, Kappadokia Krallığı'nın kurucusu kabul edilen III. Ariarathes (MÖ 255-220) ve oğlu IV. Ariarathes (MÖ 220-163) izlemiştir¹⁶.

Kappadokia Kralı V. Ariarathes (MÖ 163-130)

IV. Ariarathes daha çocuk yaşta iken Kappadokia tahtına çıkmıştır. MÖ 192 yılında ise III. Antiokhos'un¹⁷ (MÖ 223-187) kızı Antiokhis ile evlenmiştir¹⁸. Diodorus, Antiokhis'i "vicdansız" bir kadın olarak ifade etmektedir. Aynı zamanda güçlü bir kadın olan Antiokhis ve kral IV. Ariarathes'e, Ariarathes ve Orophernes adında iki çocuğu kendi çocuğuymuş gibi göstermiş ve kralı kandırmıştır. Ancak bu olaydan bir süre sonra IV. Ariarathes ve Antiokhis'in iki kız ve bir erkek evlatları dünyaya gelmiştir. Kral ve kraliçe doğan erkek çocuğun adını Mithradates koymuşlardır. Diodorus bu evlat edinme konusunun kralın dışında gerçekleştiğinden bahsetmektedir. Buna göre Mithradates'in doğumundan sonra kraliçe taht varisinin belli olmasından olacak Ariarathes ve Orophernes ile ilgili gerçekleri krala açıklamak zorunda kalmıştır. Bu olay üzerine ileride taht için gerçekleşebilecek mücadelelerin yaşanmaması düşüncesiyle Orophernes Ionia'ya, onun

¹³ Mehmet Özsait, "Anadolu'da Hellenistik Dönem", *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi*, II, İstanbul 1982, s. 348.

¹⁴ Diodorus, *aynı eser*, XXXI: 19. 5. http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Diodorus_Siculus/31B*.html (e.t. 10.01.2019).

¹⁵ Diodorus, *aynı eser*, XXXI: 19. 6. Ayrıca bk. Salih Soslu, "Kappadokia Krallığı'nda Siyasi Evlilikler İle Kurulan İttifaklar," *TAD*, XXXVI/61 (2017), s. 28.

¹⁶ Diodorus, *aynı eser*, XXXI:19. 6. Ayrıca bk. Tekin, *aynı eser*, s. 159.

¹⁷ Seleukos İmparatorluğu'nun 6. hükümdarıdır, III. Antiokhos aynı zamanda III. Seleukos'un kardeşidir. Polybius, *Historiae, The Histories*, (çev. W.R. Paton), London 1948, V: 41. 2. Ayrıca bk. Rolf Strootman, "Antiochos III the Great", *The Blackwell Encyclopedia of Ancient History*, Publisher 2012, s. 476.

¹⁸ Diodorus, *aynı eser*, XXXI: 19. 7; Appianos, *Syrian Wars*, 5. Ayrıca bk. Tekin, *aynı eser*, s. 159.

küçüğü olan Ariarathes ise Roma'ya gönderilmişlerdir. Öz evlat olan Mithradates ise çocukluktan yetişkinliğe geçiş döneminde adını V. Ariarathes olarak değiştirmiştir. IV. Ariarathes ise evladının yetişmesiyle birlikte onun üzerinden baskısını çekmiştir. Böylece baba ve oğul arasında karşılıklı saygıya dayanan bir ilişki kurulmuştur. IV. Ariarathes aralarındaki iyi ilişkilerin etkisiyle oğlu V. Ariarathes'e (Resim 1) kendi isteği ile tahttan çekilme kararını iletmiştir. Ancak V. Ariarathes anne ve babası hayatta iken böyle bir isteği kabul edemeyeceğini krala ifade etmiştir. Böylece V. Ariarathes, babasının vefatından sonra Kappadokia tahtına kral olarak çıkmıştır (MÖ 163)¹⁹.

Resim 1. Kappadokia Kralı V. Ariarathes döneminde basılan sikkeler*.

Kappadokia tahtının yeni kralı olan V. Ariarathes hem dindar anlamına gelen Eusebes²⁰ hem de “babasını seven” manasını taşıyan Philopator lakaplarını kullanmıştır²¹. Philopator lakabı belki de daha önce bahsettiğimiz babasıyla saygı çerçevesinde gelişen ilişkileri ile alakalıdır. Erdemli bir yapıya sahip olan V. Ariarathes aynı zamanda iyi bir Grek eğitimi almıştır. Atina'da felsefe öğrenimi alan V. Ariarathes aynı

¹⁹ Diodorus, *aynı eser*, XXXI: 19. 7-8.

* Warwick William Wroth, *Catalogue of the Greek Coins of Galatia, Cappadocia and Syria*, London, 1899, PL VI.

²⁰ Tekin, *aynı eser*, s. 159.

²¹ Diodorus, *aynı eser*, XXXI: 21. 1. Ayrıca bk. Tekin, *aynı eser*, s. 159.

zamanda Atina vatandaşı olarak da kabul edilmiştir²². Kral, aldığı iyi eğitim ve özellikle felsefeye olan ilgisi nedeniyle tahta çıkar çıkmaz büyük bir takdir ve beğeni kazanmıştır. Böylece daha önce Grekler tarafından tanınmayan bu bölge, Grekler ile geçici bir süreliğine de olsa kültür alışverişinde bulunmuştur. Buna ek olarak kral hükümdarlığının başlarında Roma'yla olan barışçıl münasebetleri devam ettirmiştir²³.

Artık hem bir yetişkin hem de Kappadokia Krallığı'nın yegâne yöneticisi olan V. Ariarathes ile çevre krallıklar, evlilik bağı için ilişkiler kurmaya çalışmışlardır. Seleukos kralı I. Demetrios Soter (MÖ 187-150), Makedon kralı Perseus'un ölümü üzerine dul kalan eşi Laodike arasında bir evliliğin gerçekleşmesini istemiş fakat bu teklif V. Ariarathes tarafından reddedilmiştir²⁴. I. Demetrios Soter MÖ 161'de V. Ariarathes'in üvey kardeşi olan Orophernes'in Kappadokia tahtını ele geçirme düşüncelerini desteklemiş ve V. Ariarathes'i tahttan indirmiştir. I. Demetrios Soter'in Orophernes'e olan desteği bununla da kalmamış; ona 1000 *talent* vermiştir. Böylece Orophernes, Seleukos kralının hem maddi hem de manevi desteği ile Kappadokia tahtına çıkmıştır²⁵.

Olayların bundan sonrasını Diodorus, bize detaylı bir şekilde aktarmaktadır. Onun anlatımına göre Orophernes (Resim 2) Kappadokia tahtına çıktıktan sonra burada bulunan halka hizmet etmek bir yana halkın kendisini desteklemesi için dahi hiçbir çaba sarf etmemiştir. Aksine yeni kral halktan zorla para toplayıp kendisi için bir servet oluşturmuş ve çok sayıda insanı da ölümle cezalandırmıştır. Dahası toplum içinde elit tabakada yer alan kimselerin dahi mallarına el koymuştur. Kral, bu yöntemle büyük bir maddi güç elde etmiştir. Orophernes cebren elde ettiği bu gelirin 400 *talent*'ini Priene kentinde

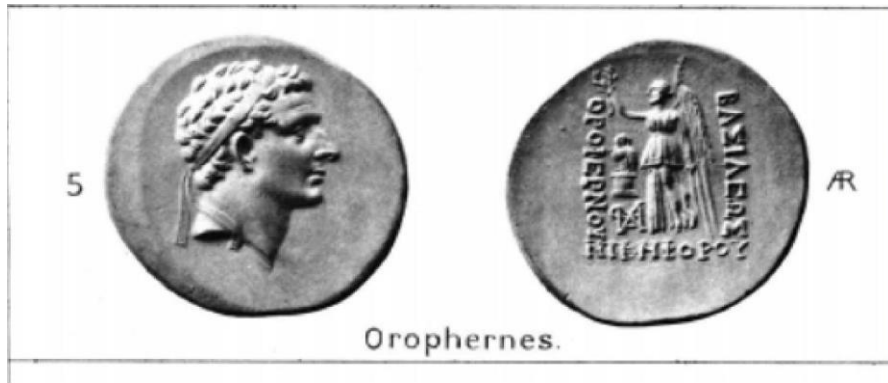
²² Diodorus, *aynı eser*, XXXI: 19. 7. Bk. David Magie, *Roman Rule in Asia Minor to The End of The Third Century After Christ*, I, New Jersey 1950, s. 202.

²³ Diodorus, *aynı eser*, XXXI: 19. 8. Ayrıca bk. David Magie, *aynı eser*, 1950, s. 202.

²⁴ William Scott Ferguson, "Notes on Greek Inscriptions", *Classical Philology*, II, No. 4 (1907), s. 401; Tekin, *aynı eser*, s. 159.

²⁵ Appianos, *Syrian Wars*, 47.

saklamıştır. Diodorus, kralın bu büyük miktarı buradaki kentte saklamasının gerekçesi olarak daha sonra Priene halkına ödenecek tutarda herhangi bir sorunla karşılaşılması durumunda bir nevi sigorta olarak tutulduğunu belirtmektedir²⁶. Polybius, Diodorus'un bu anlattıklarının manevi alana olan yansımalarından bahsetmektedir. Onun anlatımına göre tahtta oldukça kısa bir süre kalan (MÖ 161-159)²⁷ Orophernes bu süre zarfında krallık ettiği halkın geleneklerine tepeden bakmıştır. Öyle ki Orophernes tüm krallıkta Ion adetlerinin (Polybius bunu Ion ahlaksızlığı olarak ifade etmektedir) yayılması ve yerleşmesi için uğraşmıştır²⁸.

Resim 2. Orophernes'in krallığı sırasında bastırıldığı sikke*.

V. Ariarathes ise tahtının üvey kardeşi tarafından gasp edilmesinden sonra “yaz mevsiminde” Roma'ya gitmiştir (MÖ 161). Burada Sextus Julius Caesar ve Lucius Aurelius Orestes gibi consuller ile iletişime geçmiş ve olayları anlatarak desteklerini talep etmiştir. V. Ariarathes, tahtına yeniden kavuşmak için Roma'da birtakım görüşmeler

²⁶ Diodorus, *aynı eser*, XXXI: 32. 1; Polybius, *aynı eser*, XXXIII: 6. 2.

²⁷ B. Simonetta, “Some Additional Remarks on The Royal Cappadocian Coinage”, *The Numismatic Chronicle* (1966), 7. Seri, VII (1967), s. 7; Otto Mørkholm, “The Cappadocians Again”, *The Numismatic Chronicle* (1966), 7. Seri, XIX/139 (1979), s. 242.

²⁸ Polybius, *aynı eser*, XXXII: 11.10. Ayrıca bk. Tekin, *aynı eser*, s. 161.

yaparken kardeşi Orophernes de Timotheus ve Diogenes'i kendisini temsil etmeleri için Roma'ya elçi olarak göndermiştir²⁹. Romalılar bu siyasi rekabette çözüm olarak her iki kardeşin Kappadokia Krallığı'nı birlikte yönetmesini uygun bulunmuştur³⁰.

Roma'dan dönüş yolunda Timotheus ve Diogenes V. Ariarathes'e karşı bir suikast hazırladıysa da emellerine ulaşamamışlardır. V. Ariarathes, Corcyra'da onları bertaraf etmiştir. Benzer bir durumu Korinth'de de Orophernes'in uşağı gerçekleştirmeye çalışmıştır. Ancak o da muvaffak olamamış, V. Ariarathes, Bergama'da II. Attalos'un yanında son derece güven içinde kalmıştır³¹.

V. Ariarathes'in tahta yeniden çıkma talebi Roma'da tam anlamıyla karşılık bulamamıştır. Beklediği destek kız kardeşi Stratonike'nin³² ikinci kocası olan Bergama kralı II. Eumenes'in (MÖ 263-241) kardeşi II. Attalos'tan (MÖ 159-138)³³ gelmiş ve onun sayesinde yeniden Kappadokia kralı olmuştur. V. Ariarathes, tahttaki konumunu sağlamlaştırdıktan sonra Orophernes'in Priene'de bulunan 400 talent'ini şehir halkından talep etmiş, ancak bu talep kabul edilmemiştir. Prieneliler ellerinde bulunan yüzlerce talent'i Orophernes'e vermişlerdir³⁴.

Tüm bu yaşananlar sonrasında V. Ariarathes, krallığının başlarında olduğu gibi Roma'yla ilişkilerde temel aldığı dostluk ve barış üzerine kurulu olan politikasını devam ettirmiştir. Bergama Krallığı'na ise tahtı ele geçirmede kendisine olan destekleri sebebiyle sağlam bir

* Warwick William Wroth, *aynı eser*, PL VI.

²⁹ Polybius, *aynı eser*, XXXII:10. 1-6.

³⁰ Appianos, *Syrian Wars*, 47.

³¹ Diodorus, *aynı eser*, XXXI: 32b.

³² Stratonike'nin ilk eşi, ikinci eşi II. Attalos'un ağabeyi II. Eumenes'tir, David Magie, *aynı eser*, s. 26.

³³ Polybius, *aynı eser*, XXXII: 12.1. Ayrıca bk. Magie, *aynı eser*, s. 16.

³⁴ Polybius, *aynı eser*, XXXII: 12.1.; XXXIII: 6.9.

dostluk bağıyla bağlı kalmıştır³⁵. Bu bağlılık onun ölümünün nedeni olacaktır. En büyük destekçisi olan II. Attalos'tan sonra Bergama tahtına çıkan III. Attalos (MÖ 138-133), yaptığı vasiyetle topraklarını Romalılara miras olarak bırakmıştır³⁶. Ancak kendi kraliyet ailesinden³⁷ Aristonikos, III. Attalos'un ölümünün ardından bu vasiyete karşı çıkarak bir isyan başlatmış (MÖ 129)³⁸ ve böylece Bergama kralı olmayı tasarlamıştır. Aristonikos, bunu gerçekleştirmek için sıradan insanlar ve tutsaklar arasından kendisine destekçi toplamıştır. Daha sonra harekete geçen Aristonikos, bölgedeki yerleşmelere saldırmış fakat bu şehirler Bithynia kralı Nikomedes ve V. Ariarathes'in gönderdikleri birlikler sayesinde bu saldırılara karşı koymuştur. Bu sorunu çözmek için önce Roma'dan beş kişilik bir elçi heyeti gelmiştir. Bu sırada Aristonikos, Marcus Perperna tarafından yakalanır³⁹. Bu olaydan sonra isyancı Aristonikos, hapiste iken intihar eder⁴⁰. İsyanın bastırılması için çabalayan V. Ariarathes, isyancı güçler ile yapılan mücadele esnasında ölmüştür⁴¹.

Kralın ölümünden sonra, onun için iyi bir eş olan⁴² Nyssa kral naibi olmuştur⁴³. V. Ariarathes'ten altı çocuğu olan kraliçe, oğlu VI. Ariarathes Epiphanes Philator (MÖ 130-112) tahta çıkana kadar ülkeyi

³⁵ Nezahat Baydur, *Kültepe (Kaneş) ve Kayseri Tarihi Üzerine Araştırmalar*, İstanbul 1970, s. 96.

³⁶ Hasan Malay, "Batı Anadolu'da Aristonikos Ayaklanması," *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih İncelemeleri Dergisi*, S.3 (1987), s. 34.

³⁷ Bu konuda farklı görüşler bulunmaktadır. Tartışmalar için bk. Malay, *aynı makale*, s. 36-37.

³⁸ Murat Arslan, "Sulla'nın Küçük Asya Politikası", *Arkeoloji Sanat*, XXII/94 (2000), s. 32.

³⁹ Dietmar Kienast, "Eine Silbermünze aus der Zeit des Aristonikoskrieges", *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, XXVI/2 (1977), s. 251.

⁴⁰ Strabon, *Geographika, Antik Anadolu Coğrafyası (XII, XIII, XIV)*, (çev. Adnan Pekman), İstanbul 2000, XIV: 1.38.

⁴¹ Tekin, *aynı eser*, s. 160.

⁴² William Scott Ferguson, *aynı makale*, s. 401.

⁴³ David Magie, *aynı eser*, s. 202.

yönetmiştir. Kraliçe, VI. Ariarathes'in tahta çıkışının başlarında oğlunun iktidarına ortak olmuştur⁴⁴.

Kappadokia'nın en önemli kralları arasında tarihteki yerini alan V. Ariarathes, idaresi altında bulunan bölgede bir takım imar faaliyetlerinde de bulunmuştur. Bunlardan en önemlileri kuşkusuz Eusebeia (Tyana=Kemerhisar) ve diğer Eusebeia (Mazaka/Kaesarea=Kayseri) kentlerinin kurulmasıdır⁴⁵. V. Ariarathes tarafından kurulan diğer yerleşimler ise Anisa (Kültepe) ve Nyssa'dır (Harmandalı)⁴⁶. Bunların dışında kralın en önemli icraatları arasında kuşkusuz Melas (Karasu)⁴⁷ ve Karmalas'ın (Zamantı Su)⁴⁸ bir kolu üzerinde yer alan Herpa'da yapılan barajlar sayılabilir⁴⁹.

Sonuç

Kappadokia Krallığı, Anadolu'da kurulan en önemli Hellenistik krallıklardan biri olup bu şekilde önem kazanmasının ana sebeplerinden birisi ulaşım ve ticaret yollarının kesiştiği önemli bir güzergâh üzerinde olmasıdır. Böylece bu dönemde bölge doğu-batı arasında bir nevi köprü vazifesi görmüştür.

⁴⁴ Özsait, *aynı madde*, s. 361; Richard Sullivan, *Near Eastern Royalty and Rome, 100-30 BC*. London 1990, s. 38; Oğuz Tekin, "MÖ IV.-MS VI. Yüzyıllar: Hellenistik Çağ ve Roma İmparatorluk Döneminde Kapadokya Krallığı", *Kapadokya*, (ed. Metin Sözen), İstanbul 1998, s. 205; Luis Ballesteros Pastor, *Mithridates Eupator, Rey Del Ponto*. Granada 1996, s. 61.

⁴⁵ Strabon, *aynı eser*, XII: 2. 7. Ayrıca bk. Veli Sevin, "Tarihsel Coğrafya: Güzel Atlar Ülkesi", *Kapadokya*, (ed. Metin Sözen), İstanbul 1998, s. 56; Tekin, *aynı eser*, s. 160; Christoph Michels, "The Spread of Polis Institutions in Hellenistic Cappadocia And The Peer Polity Interaction Model", *Shifting Social Imaginaries in the Hellenistic Period: Narrations, Practices, and Images*, (ed. E. Stavrianopoulou), Leiden-Boston 2013, s. 293.

⁴⁶ Massimo Forlanini, "The Historical Geography of Anatolia and the Transition from the Kārum-Period to the Early Hittite Empire, Anatolia and Jazira During the Old Assyrian Period," *Old Assyrian Archives Studies*, S.3 (2008), s. 61 (15 numaralı dipnot); Tekin, *aynı eser*, s. 160.

⁴⁷ Charles Texier, *Küçük Asya*, III, (çev. Ali Suat), Ankara 2002, s. 75.

⁴⁸ William Mitchell Ramsay, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, İstanbul 1960, s. 318.

⁴⁹ Strabon, *aynı eser*, XII: 2. 8.

Kappadokia Krallığı'nın en önemli kralları arasında V. Ariarathes'in isminin zikredilmesi yanlış olmayacaktır. Bu durumu hazırlayan ana sebeplerden birisi olarak kralın oldukça iyi bir eğitim almış olması gösterilebilir.

V. Ariarathes, babası IV. Ariarathes'in tahtı hür iradesiyle kendisine devretmesine karşı çıkmış ve buna sebep olarak da babasının sağ olmasını göstermiştir. Bu durum günümüzdeki miras taksiminin baba veya anne sağ iken yapılmasının toplum içinde hoş karşılanmamasını çağrıştırmaktadır.

V. Ariarathes her ne kadar üvey kardeşinin taht üzerinde hak iddia etmesi nedeniyle bir süre tahttan uzak kalsa da tahtta kaldığı süre boyunca iyi bir yönetici olmuştur. Bunun en somut örneğini Roma ile izlediği barış esaslı politika oluşturmaktadır. Ayrıca günümüzdeki Niğde ve Kayseri kentleri kralın egemenlik yıllarında (MÖ 163-130) kurularak Eusebeia olarak adlandırılmıştır. Adı geçen şehirler bugün Orta Anadolu Bölgesi'nin en önemli şehirleri arasında yer almaktadır. Bu durum aynı zamanda kralın ileri görüşlülüğü ve almış olduğu iyi eğitimin bir getirisi olarak açıklanabilir. Şu halde hem imar faaliyetleri hem de politik olaylar açısından bakıldığında V. Ariarathes devrinin Kappadokia Krallığı için parlak bir dönem olduğunu işaret etmektedir.

Kaynakça

a) Antik Kaynaklar

Appianos, *Historia Romana, Roman History II, The Foreign Wars (Mithridatic Wars-Syrian Wars)*, (çev. T. E. Page), The Loeb Classical Library, Great Britain 1899.

Diodorus Siculus, *Bibliotheca Historike*,

_____ http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Diodorus_Siculus/17F*.html (e.t. 10.01.2019).

_____ http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Diodorus_Siculus/18A*.html (e.t. 10.01.2019).

_____ http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Diodorus_Siculus/31B*.html (e.t. 10.01.2019).

Flavius Arrianos, *Anabasis, İskender'in Seferi*, (çev. Furkan Akderin), Alfa Yayınları, İstanbul 2005.

Plutarkhos *Bioi Paralleloi, Paralel Yaşamlar (İskender-Caesar)*, (çev. Furkan Akderin), Alfa Yay., İstanbul 2007.

Polybius, *Historiae, The Histories*. (çev. W.R. Paton), Harvard University Press, London 1948.

Strabon, *Geographika, Antik Anadolu Coğrafyası (XII, XIII, XIV)*, (çev. Adnan Pekman), Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul 2000.

b) Diğer Kaynaklar

ARSLAN, Murat, "Sulla'nın Küçük Asya Politikası", *Arkeoloji Sanat*, XXII/94 (2000), s. 32-42.

BAYDUR, Nezahat, *Kültepe (Kaneş) ve Kayseri Tarihi Üzerine Araştırmalar*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1970.

FERGUSON, William Scott, "Notes on Greek Inscriptions", *Classical Philology*, II, No. 4 (1907), s. 401-406.

FORLANINI, Massimo, "The Historical Geography of Anatolia and the Transition from the Kārūm-Period to the Early Hittite Empire, Anatolia

and Jazira During the Old Assyrian Period,” *Old Assyrian Archives Studies*, S. 3 (2008), s. 57-86.

KIENAST, Dietmar, “Eine Silbermünze aus der Zeit des Aristonikoskrieges”, *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, XXVI/2 (1977), s. 250-252.

MAGIE, David, *Roman Rule in Asia Minor to the end of the Third Century After Christ*, I, Princeton University Press, New Jersey 1950.

MALAY, Hasan “Batı Anadolu’da Aristonikos Ayaklanması,” *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih İncelemeleri Dergisi*, S.3 (1987), s. 13-48.

MICHELS, Christoph (2013) “The Spread of Polis Institutions in Hellenistic Cappadocia and the Peer Polity Interaction Model”, *Shifting Social Imaginaries in the Hellenistic Period: Narrations, Practices, and Images*, (ed. E. Stavrianopoulou), Leiden-Boston 2013, s. 283-310.

MØRKHOLM, Otto, “The Cappadocians Again”, *The Numismatic Chronicle* (1966), 7. Seri, XIX/139 (1979), s. 242-246.

ÖZSAİT, Mehmet, “Anadolu’da Hellenistik Dönem”, *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi*, II, Görsel Yay., İstanbul 1982, s. 380-414.

PASTOR, Luis Ballesteros, *Mithridates Eupator*, Rey Del Ponto, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Granada, Granada 1996.

RAMSAY, William Mitchell, *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1960.

SEVİN, Veli “Tarihsel Coğrafya: Güzel Atlar Ülkesi”, *Kapadokya*, (ed. Metin Sözen), Ayhan Şahenk Vakfı Yay., İstanbul 1998, s. 44-61.

SIMONETTA, B. “Some Additional Remarks on the Royal Cappadocian Coinage”, *The Numismatic Chronicle* (1966-), 7. Seri, VII (1967), s. 7-12.

SOSLU, Salih “Kappadokia Krallığı’nda Siyasi Evlilikler ile Kurulan İttifaklar,” *TAD*, XXXVI/61 (2017), s. 9-29.

SULLIVAN, Richard, *Near Eastern Royalty and Rome, 100-30 BC*, University of Toronto Press, London 1990.

STROOTMAN, Rolf “Antiochos III the Great”, *The Blackwell Encyclopedia of Ancient History*, Malden and Oxford, Wiley-Blackwell, Publisher 2012, s. 476-479.

TEKİN, Oğuz, “MÖ IV.-MS VI. Yüzyıllar: Hellenistik Çağ ve Roma İmparatorluk Döneminde Kapadokya Krallığı”, *Kapadokya*, (ed. Metin Sözen), Ayhan Şahenk Vakfı Yay., İstanbul 1998, s. 194-225.

_____ *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, İletişim Yay., İstanbul 2008.

TEXIER, Charles, *Küçük Asya III*, (çev. Ali Suat), Özkan Matbaacılık, Ankara 2002.

WROTH, Warwick William, *Catalogue of the Greek Coins of Galatia, Cappadocia and Syria*, Printed by Order of the Trustees of the British Museum, London 1899.